

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ директора

№ 167-о від 03.09.2026

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
В УЖГОРОДСЬКІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ № 6**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Положення про дотримання академічної доброчесності (далі - Положення) у 2026/2027 н.р. встановлює норми та правила етичної поведінки, професійного спілкування у відносинах між учасниками освітнього процесу, а саме: педагогічними працівниками, здобувачами освіти та їх батьками чи особами, які їх замінюють.
2. Положення розроблено на основі Конституції України, Конвенції ООН «Про права дитини», Законів України «Про освіту», «Про запобігання корупції», «Про авторські та суміжні права», Цивільного кодексу України, статуту закладу освіти, Правил внутрішнього розпорядку та інших нормативно-правових актів чинного законодавства України.
3. Метою даного Положення є дотримання високих професійних стандартів в освітній сфері, забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі та підвищення довіри до результатів навчання, а також зростання авторитету закладу освіти.
4. Дія Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу (педагогічних працівників, здобувачів освіти та їх батьків чи осіб, які їх замінюють) та співробітників закладу освіти.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

1. Метою Положення є формування в учнів початкової школи чесності, відповідальності, поваги до праці інших людей та навичок самостійного навчання.
2. Основними завданнями є:
 - виховання культури чесного навчання;
 - формування навичок самостійного виконання завдань;
 - розвиток відповідального ставлення до результатів власної праці;
 - створення атмосфери довіри та взаємоповаги;
 - запобігання проявам нечесної поведінки під час освітнього процесу.

ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Ключові принципи для учнів 1–4 класів

- Чесність у навчанні: виконання завдань самостійно без списування.
- Правдивість: уміння визнати, що робота не виконана або зроблена з помилками.
- Повага до чужої праці: розуміння того, що не можна привласнювати чужі малюнки, тексти чи ідеї.
- Відповідальність: дотримання встановлених правил гри, уроку та школи.
- Взаємодопомога: допомога однокласникам без «ведмежих послуг» (пояснити, а не дати списати).

2. Ключові принципи для вчителя початкової школи

- Об'єктивне оцінювання: виставлення балів або вербальне оцінювання виключно за результати роботи учня, без особистого ставлення.
- Повага до зусиль дитини: цінування прогресу кожного учня, а не лише кінченого ідеального результату.
- Професійна чесність: визнання власних помилок перед класом, якщо такі трапилися (це вчить дітей не боятися помилятися).
- Авторська коректність: використання у своїй роботі (презентаціях, картках) лише легальних матеріалів із зазначенням авторів.
- Рівність: відсутність «улюбленців» та однакове ставлення до всіх дітей, незалежно від статусу батьків чи успішності учня.
- Конфіденційність: обговорення помилок або поведінки дитини індивідуально, а не перед усім класом.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧНІВ

1. Права учня, які гарантують доброчесність:

- Право на власну помилку: учень має право виконати роботу неправильно, отримати низький бал чи вербальне зауваження, але без публічного висміювання та покарань.
- Право на допомогу (повторне пояснення): якщо учень чесно зізнається, що не зрозумів тему, він має право на роз'яснення від вчителя, а не на засудження.
- Право на захист свого авторства: дитина має право вважатися єдиним автором свого малюнка, виробу чи твору. Ніхто (навіть батьки чи вчитель) не може привласнювати її роботу чи переробляти її без згоди.
- Право на справедливе оцінювання: учень має право на оцінку, яка відображає лише його власні знання, а не настрої вчителя, поведінку на перерві чи фінансовий статус батьків.
- Право на оскарження: якщо дитина вважає, що її оцінили упереджено або сплутали її роботу з чужою, вона (разом із батьками) має право спокійно з'ясувати це з педагогом.
- Право на відмову від «співучасті»: учень має повне право не давати списувати свою роботу іншим і не відчувати за це провини чи тиску з боку однокласників.

2. Ключові обов'язки учня задля дотримання доброчесності

- Виконувати завдання самостійно: писати тести, контрольні, малювати та робити вироби власними силами, без підказок і списування.
- Казати правду вчителю та батькам: чесно визнавати, якщо завдання не виконане, загублене чи зроблене з помилками.
- Поважати чужу працю: не видавати малюнки, тексти чи ідеї однокласників за свої (завжди питати дозволу, перш ніж щось запозичити).
- Працювати чесно під час роботи в групах: сумлінно виконувати свою частину спільного проєкту і не перекладати роботу на інших учнів.
- Навчатися, а не наздоганяти оцінки: фокусуватися на здобутті нових знань і вмінь, а не на отриманні "красивого" бала будь-яким шляхом.
- Допомогати правильно: пояснювати однокласникам незрозумілий матеріал, але ніколи не давати їм списувати готове завдання.
- Дотримуватися правил класу: вчасно здавати зошити, слухати вчителя та не заважати іншим дітям вчитися.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

1. Права вчителя, які захищають доброчесність:

- Право на реальні результати: вчитель має право бачити на уроках і в зошитах справжній рівень знань дитини, а не ідеально виконану батьками чи списану з інтернету роботу.
- Право на академічну свободу: педагог має право самостійно обирати методики, чесні форми оцінювання та навчальні матеріали, які найкраще підходять для його класу.
- Право на повагу до праці: вчитель має право на те, щоб учні та батьки цінували його час, вчасно виконували завдання та не намагалися ввести його в оману обманом чи списуванням.
- Право на захист від тиску: ні адміністрація школи, ні батьки не мають права вимагати від вчителя завищення оцінок («натягування» на відмінно) задля гарної статистики класу.
- Право на визнання авторства: розроблені вчителем унікальні картки, презентації чи конспекти уроків є його інтелектуальною власністю, яку колеги не мають права видавати за свої.

2. Ключові обов'язки вчителя задля дотримання доброчесності

- Бути взірцем для наслідування: демонструвати чесність, ввічливість та повагу у кожній дії (діти копіюють поведінку вчителя, а не його слова).
- Забезпечувати прозоре та об'єктивне оцінювання: заздалегідь пояснювати учням 3–4 класів (або батькам 1–2 класів) критерії оцінювання; виставляти бали чи вербальні відгуки виключно за рівень знань.
- Поважати авторське право: завжди зазначати авторів відео, картинок, казок чи презентацій, які використовуються на уроках, показуючи дітям приклад поваги до чужої інтелектуальної праці.
- Запобігати та протидіяти списуванню: організовувати роботу на уроці та під час діагностичних робіт так, щоб унеможливити підглядання, але робити це без залякування та агресії.

- Інформувати та пояснювати: постійно, у доступній для малечі формі (через ігри, казки, бесіди), розкривати правила академічної доброчесності.
- Проводити роз'яснювальну роботу з батьками: чітко доносити до батьків шкідливість виконання домашніх завдань замість дитини та пояснювати, що ведмежа послуга руйнує майбутні знання учня.
- Розвивати культуру гідного сприйняття помилок: навчати дітей, що помилка — це не катастрофа і не привід для сорому, а обов'язковий етап успішного навчання.
- Постійно підвищувати власну кваліфікацію: чесно розвивати свої професійні навички, не використовувати чужі педагогічні розробки без дозволу та вказування авторства.

ЯК ВЗАЄМОДІЮТЬ ПРАВА ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ?

1. Чесність захищає права: коли учень навчається чесно, він захищає своє право на отримання справжніх, якісних знань, які знадобляться в майбутньому.
2. Добročесність усуває страх: коли вчитель поважає право дитини на помилку, дитині більше не потрібно реалізовувати «право на виживання» через списування та обман.
3. Рівність для всіх: дотримання правил доброчесності гарантує право кожного учня перебувати в рівних умовах. Той, хто працював сам, не повинен програвати тому, хто списав.

КЛЮЧОВІ ОБОВ'ЯЗКИ ТА РОЛЬ БАТЬКІВ У ДОБРОЧЕСНОСТІ

- Бути прикладом чесності: діти миттєво помічають, коли батьки обманюють у побуті (наприклад, купують дитячий квиток старшій дитині або домовляються про щось «взаємовигідне»). Власний приклад діє краще за будь-які розмови.
- Підтримувати самостійність, а не робити роботу замість дитини: допомагати розібратися зі складним завданням — це правильно, але повністю малювати малюнок, робити виріб чи писати диктант замість сина чи доньки — це пряме порушення доброчесності, яке вчить дитину паразитувати на чужій праці.
- Знижувати градус погоні за оцінками: фокусувати увагу дитини на знаннях та зусиллях, а не на балах чи похвалі вчителя. Коли дитина знає, що вдома її не сваритимуть за низький результат, у неї зникає головний мотив для списування — страх.
- Вчити реагувати на помилки як на досвід: пояснювати малечі, що помилятися — це нормально. Помилка показує, що саме треба довчити, а не те, що дитина «погана».
- Поважати чужу власність та авторство: змалечку вчити дитину запитувати дозвіл, перш ніж узяти чужу річ (іграшку, олівець), та пояснювати, що не можна видавати чужу ідею чи малюнок за свої.
- Правильно допомагати з уроками: підказувати шлях до вирішення, ставити навідні запитання («А як ти думаєш?», «Давай подивимось у підручнику»), але залишати право останнього кроку та виконання за дитиною.

Типові помилки батьків, які руйнують доброчесність

1. «Ідеальне домашнє завдання»: коли тато чи мама виправляють кожну помилку в чернетці до ідеалу або самі пишуть текст, вчитель бачить не реальні знання дитини, а роботу дорослого. Це заважає педагогу вчасно помітити прогалини в знаннях.
2. Купівля готових рішень: використання ГДЗ (готових домашніх завдань) у 3–4 класах під керівництвом батьків, щоб «просто швидше зробити уроки».
3. Обговорення вчителя при дитині: критика вимог педагога щодо чесності («Та яка різниця, звідки ти це взяв, головне, що здали!») знецінює правила школи в очах дитини.

ВИДИ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Види порушень для учнів (1–4 класи)

У початкових класах порушення часто викликані страхом помилки, невмінням організувати час або бажанням отримати похвалу.

- Списування: копіювання відповідей у сусіда по парті під час самостійних чи діагностичних робіт.
- Використання підказок (шпаргалок): використання мобільних телефонів, підглядання в підручник або чернетку без дозволу вчителя.
- Привласнення чужої праці (плагіат): видавання чужого малюнка, виробу з пластиліну чи вірша за свій власний.
- «Ведмежа послуга» (неправильна допомога): передавання своїх відповідей іншому учню для списування (хоча мотивом є дружба, це порушує правила).
- Обман та неправда: приховування реальних оцінок від батьків, вигадкування неіснуючих причин невиконання домашнього завдання.

2. Види порушень для вчителів

Порушення з боку педагога руйнують віру дітей у справедливість і подають поганий приклад для копіювання.

- Необ'єктивне оцінювання: завищення чи заниження оцінок (або вербальних відгуків) через особисте ставлення до дитини чи статус її батьків.
- Академічний плагіат: використання чужих презентацій, конспектів уроків чи методичних розробок під своїм іменем (наприклад, під час атестації) без посилання на автора.
- Підказування на контрольних: надання готових відповідей учням під час підсумкових чи діагностичних робіт задля «гарної статистики» класу перед адміністрацією.
- Фабрикація результатів: виправлення помилок у роботах учнів власноруч перед перевіркою чи виставленням оцінок у журнал.
- Публічний тиск та висміювання: використання помилок дитини для її присоромлення перед усім класом (це порушує право на помилку і провокує дитину списувати в майбутньому).

3. Види порушень для батьків

Батьки порушують доброчесність переважно через надмірну опіку або прагнення зробити свою дитину «найкращою» в очах інших.

- Виконання завдань замість дитини: повне або часткове написання текстів, розв'язання прикладів, виготовлення поробок чи малюнків, які потім здаються вчителю як робота учня.
- Примус до використання ГДЗ: самостійне надання дитині Готових Домашніх Завдань з інтернету для швидкого переписування без реального вивчення теми.
- Тиск на вчителя: вимоги до педагога підвищити оцінку, «заплющити очі» на помилки чи надати дитині привілеї.
- Приховування та виправдання обману: захист дитини у ситуації, коли вона очевидно списала чи збрехала, замість спокійного розбору ситуації та виправлення поведінки.

4. Чому ці порушення небезпечні саме в 1–4 класах?

Якщо в початковій школі дитина звикає, що обман приносить успіх (батьки похвалили за поделку, яку зробила мама; вчитель заплющив очі на списування), у старших класах та університеті вона сприйматиме академічну недоброчесність як єдину норму виживання.

ЗАХОДИ РЕАГУВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ

1. Реагування на порушення учнів (Педагогічний підхід)

Якщо учень 1–4 класу списав, скористався шпаргалкою чи видав чужу роботу за свою, вчителю варто діяти за таким алгоритмом:

- Конфіденційна розмова: обговорення проступку віч-на-віч, без сорому та висміювання перед усім класом. З'ясуйте причину (не зрозумів тему, побоювся отримати низький бал, не встиг).
- Право на повторне виконання (перездачу): дитині пропонують виконати аналогічне або інше завдання самостійно. Оцінюється саме ця, чесно виконана робота.
- Зміна формату оцінювання: акцент зміщується з балів на формувальне оцінювання («Я бачу, що ти намагався списати, бо хвилювався. Давай розберемо разом, що саме тобі важко, і ти спробуєш ще раз»).
- Залучення ігрових методик: розбір ситуації через казки чи мультфільми (наприклад, «Пам'ятаєш, що сталося з Незнайком, коли він вигадував вірші і казав, що це його власні?»).

Головний принцип реагування в 1–4 класах:

«Помилка — це інструмент навчання, а не привід для покарання». Якщо дитина і дорослі розуміють, що чесність цінується вище за «ілюзорний ідеальний результат», кількість порушень знизиться природним шляхом.

2. Реагування на порушення вчителів (Адміністративно-етичний підхід)

Якщо вчитель порушує принципи доброчесності (завищує оцінки, підказує на контрольних, використовує чужі матеріали без дозволу), заходи реагування регламентуються адміністрацією школи та Законом України «Про освіту»:

- Усне зауваження або попередження: з боку керівника методичного об'єднання чи адміністрації школи під час внутрішнього моніторингу.
- Повторне проходження оцінювання знань учнів: якщо виявлено масове підказування чи фальсифікацію результатів діагностичних робіт, адміністрація може призначити повторний зріз знань, але вже під наглядом незалежної комісії.
- Позбавлення права на заохочення: неотримання премій, надбавок чи грамот протягом певного періоду за рішенням педагогічної ради.
- Вплив на атестацію/сертифікацію: у разі виявлення академічного плагіату у портфоліо вчителя, йому може бути відмовлено у присвоєнні вищої кваліфікаційної категорії чи педагогічного звання.
- Дисциплінарні стягнення: догана у трудовому книжці (у разі систематичних чи грубих порушень професійної етики).

3. Реагування на порушення батьків (Взаємодія та діалог)

Вчитель чи адміністрація школи не можуть накласти санкції на батьків, тому заходи реагування мають характер дипломатичної та роз'яснювальної роботи:

- Індивідуальна консультація: м'яка розмова з батьками без звинувачень. Наприклад: «Малюнок чудовий, але я бачу руку дорослого майстра. Для мене набагато цінніше побачити перші, нехай і нерівні, штрихи вашої дитини, бо саме це показує її розвиток».
- Повернення роботи на доопрацювання дитині: вчитель не приймає ідеально виконану батьками роботу, а просить учня виконати простіший елемент завдання безпосередньо у класі.
- Запровадження домашніх завдань, які неможливо списати: вчитель змінює формат завдань удома на такі, де потрібна творчість чи власна думка дитини (наприклад, не «перепиши текст», а «знайди вдома 3 предмети круглої форми та розкажи про них»).
- Просвітницька робота в чатах та на зборах: регулярне поширення коротких карток чи пам'яток про те, як батьківська допомога «ведмежою послугою» гальмує розвиток мислення малюка.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Формування культури доброчесності в початковій школі (1–4 класи) — це тривалий процес створення такого середовища, де чесність є природним вибором, а обман втрачає будь-який сенс. У віці 6–10 років діти найкраще засвоюють правила не через сухі інструкції, а через повсякденні звички, емоційне залучення та ритуали.

Процес формування базується на чотирьох великих етапах, які об'єднують зусилля школи та родини.

1. Освітній простір без страху (Основа культури)

Головна причина дитячого обману в школі — це страх перед покаранням або розчаруванням дорослих. Культура доброчесності починається з трансформації ставлення до помилок.

- Легалізація помилок: Впровадження правила «Помилятися — це круто, бо так ми вчимося». Вчитель та батьки мають хвалити дитину за спробу та за чесне визнання: *«Я не зміг розв'язати цей приклад сам»*.
- Формувальне оцінювання (підхід НУШ): Оцінюється не дитина в порівнянні з іншими, а її особистий прогрес. Фраза *«Ти сьогодні написав три літери краще, ніж учора»* мотивує працювати далі самостійно, без потреби списувати ради вищого балу.
- Відмова від публічного сорому: Результати діагностичних робіт, помилки чи невдачі обговорюються виключно індивідуально (з дитиною чи її батьками), а не перед усім класом.

2. Практичні інструменти для класу (1–4 класи)

Щоб правила академічної доброчесності стали «живими», їх потрібно візуалізувати та інтегрувати у щоденне життя класу.

- Спільне створення «Кодексу честі класу»: На початку навчального року діти разом із вчителем створюють правила. Важливо формулювати їх у позитивному ключі (без частки «не»):
 - замість *«Не списуй»* → *«Я пишу сам, бо мені цікаві мої знання»*;
 - замість *«Не бери чужого»* → *«Я поважаю працю моїх друзів і завжди питаю дозволу»*.
- Ритуали та рефлексія: Запровадження щотижневого ритуалу (наприклад, у п'ятницю на ранковому колі) — «Хвилинка чесності» або «Крісло автора», де діти діляться тим, чим вони пишаються (наприклад, *«Я сам намалював цей малюнок, хоча колесо вийшло трохи кривим»*).
- Казкотерапія та мультфільми: Обговорення доброчесності через зрозумілі образи. Наприклад, аналіз поведінки Буратіно, Незнайка чи героїв сучасних мультфільмів, які намагалися отримати щось обманом.

3. Трансформація навчальних завдань (Антишпаргалка)

Культура доброчесності формується тоді, коли завдання побудовані так, що їх просто неможливо або немає сенсу списувати.

- Творчі та індивідуальні завдання: Замість стандартного «перепиши текст із підручника», дати завдання: *«Знайди на подвір'ї три предмети, схожі на трикутник, і опиши їх двома реченнями»*.
- Завдання на власну думку: Запитання, які починаються з фраз: *«Як ти вважаєш...?»*, *«Що б ти відчув, якби...?»*. На такі запитання не існує «правильної» чи «неправильної» відповіді в інтернеті чи у сусіда по парті.
- Командні проєкти з чіткими ролями: Коли кожен учень у групі відповідає за свій маленький шматочок роботи (наприклад, один вирізає, другий

розфарбовує, третій розповідає), дитина вчиться відповідальності перед колективом.

4. Єдність вимог: Школа + Родина

Культура не з'явиться, якщо в школі вимагають чесності, а вдома тато купує готові розв'язки або мама сама робить аплікацію з лісових шишок замість дитини.

- Партнерство з батьками: Проведення просвітницьких зустрічей, де батькам пояснюють: *«Ідеальна домашня робота, виконана вами — це ведмежа послуга, яка краде у дитини навички мислення»*.
- Єдиний фронт реакції: Якщо дитина припустилася недоброчесного вчинку (списала чи збрехала), і вчитель, і батьки реагують спокійно, в один голос: *«Ми не сваримо тебе. Але давай ми разом це виправимо, і ти зробиш роботу сам»*.

ПАМ'ЯТКА: Рівні формування культури доброчесності

Класи	Головний фокус	Основний метод
1–2 класи	Емоційне сприйняття, поняття «моя — чужа», правила гри.	Ігри, казки, малювання, ранкові кола, похвала за самостійність.
3–4 класи	Розуміння цінності знань, перші кроки в авторстві.	Проекти, формувальні завдання, рефлексія, розбір життєвих кейсів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Забезпечення академічної доброчесності в початковій школі (1–4 класи) — це спільна відповідальність усіх учасників освітнього процесу: **учнів, вчителів та батьків**. Успіх цього процесу можливий лише тоді, коли всі три сторони діють узгоджено, керуючись єдиними правилами та цінностями.

Спільна матриця забезпечення доброчесності

Кожен учасник освітнього процесу має свій унікальний сектор відповідальності, який доповнює інші:

[ВЧИТЕЛЬ] ————— створює умови та оцінює чесно

[УЧЕНЬ] ————— навчається самостійно та правдиво

[БАТЬКИ] ————— підтримують та мотивують дома

Взаємодія учасників на різних етапах навчання

1. Етап підготовки та мотивації

- Вчитель: готує цікаві, творчі завдання, які не мають готових рішень в інтернеті, та адаптує їх під сили учнів.
- Батьки: створюють вдома комфортне робоче місце, спонукають дитину до самостійності та пояснюють, що знання важливіші за оцінки.
- Учень: уважно слухає умови завдання, планує свій час на виконання та готує необхідні матеріали самостійно.

2. Етап виконання та оцінювання

- Учень: виконує роботу індивідуально, спираючись на власні сили. Якщо виникають труднощі — не списує, а просить допомоги.
- Вчитель: забезпечує прозорі умови під час перевірки знань (діагностичних робіт) та об'єктивно оцінює реальний прогрес дитини.
- Батьки: не втручаються в процес написання тестів чи контрольних робіт і не виконують творчі проєкти (вироби, малюнки) замість дитини.

3. Етап аналізу помилок (Зворотний зв'язок)

- Вчитель: аналізує помилки індивідуально, підказує шляхи вирішення проблеми і не використовує низькі результати для публічного присоромлення.
- Батьки: спокійно реагують на зауваження в зошиті чи низький рівень виконання, підбадьорюють дитину та допомагають розібратися зі складною темою.
- Учень: чесно приймає свій результат, аналізує разом із дорослими помилки та самостійно виправляє їх у зошиті.

4. Головні правила тристороннього партнерства (НУШ)

- Довіра замість контролю: вчитель довіряє батькам, батьки — вчителю, а разом вони вірять у сили та чесність дитини.
- Єдиний голос: якщо дитина намагається схитрувати (списати), дорослі (і вдома, і в школі) реагують однаково: спокійно зупиняють обман і пропонують виконати завдання ще раз власноруч.
- Повага до зусиль: найвищою цінністю в класі та в родині проголошується спроба зробити самому, навіть якщо результат поки що далекий від ідеалу.

ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(Локальний нормативний акт закладу освіти)

1. Алгоритм дій педагогів при виявленні порушення

Якщо вчитель під час уроку, перевіркої роботи чи перевірки домашніх завдань виявив факт списування, привласнення чужої праці (плагіату) або виконання роботи дорослими, він діє за таким алгоритмом:

- Крок 1. Фіксація без створення стресу. Не переривати урок криком, не соромити дитину перед усім класом, не відбирати роботу демонстративно. Вчитель робить помітку для себе або тихо підходить і робить зауваження на вушко: *«Я бачу, що це не твої думки/ти підглядаєш. Я знаю, що ти можеш краще. Давай спробуєш сам(а)»*.
- Крок 2. Індивідуальна бесіда (після уроку). Вчитель спілкується з учнем вічна-віч. Мета — з'ясувати причину (дитина не зрозуміла тему, побоялася отримати погану оцінку чи отримати сваріння від батьків).
- Крок 3. Надання шансу на виправлення. Спокійно пояснити, чому це є порушенням. Запропонувати виконати аналогічне (або полегшене) завдання самостійно під час індивідуальних занять або в групі подовженого дня.
- Крок 4. Документування (у разі системності). Якщо випадок повторюється систематично (3 і більше разів поспіль), вчитель фіксує це у виховному щоденнику або робить записку для класного керівника/соціального педагога для подальшого аналізу.

2. Порядок розгляду випадків порушення

Зважаючи на вік здобувачів освіти (6–10 років), класична Комісія з академічної доброчесності до розгляду таких справ **не залучається**, щоб не травмувати психіку дитини.

- Рівень 1: Вчитель — Учень. Первинний розгляд відбувається виключно між педагогом та дитиною. Справа закривається, як тільки дитина переробила роботу самостійно.
- Рівень 2: Вчитель — Учень — Батьки. Якщо ситуація повторюється, розгляд переходить на рівень тристоронньої дружньої бесіди для пошуку причин (наприклад, надмірне навантаження в позашкільних гуртках).
- Рівень 3: Консиліум (Класний керівник, Шкільний психолог, Батьки). Залучається лише у критичних випадках (наприклад, дитина постійно купує чи відбирає поробки/малюнки в однокласників і видає за свої). Психолог допомагає з'ясувати емоційні причини такої поведінки.

3. Заходи виховного впливу для 1-4 класів

Для учнів початкової школи застосовуються виключно заходи виховного, роз'яснювального та стимулювального характеру:

- Повторне виконання завдання — дитині надається можливість підготувати нову роботу (інший варіант тесту, інша тема малюнка) для отримання об'єктивного результату.

- Усна роз'яснювальна бесіда — обговорення ситуації з використанням терапевтичних казок, де герої потрапляли в халепу через обман.
- «Урок-перевертень» (Метод зміни ролей) — залучення учня, який списував, до ролі «помічника вчителя», який має пояснити просте правило іншим (це повертає дитині віру у власні сили).
- Тимчасове позбавлення ігрових привілеїв у класі — (наприклад, право першим обрати настільну гру на перерві) застосовується як м'яка форма дисциплінарного нагадування.
- *Важливо:* Категорично забороняється знижувати бали за поведінку, виганяти з класу або публічно засуджувати учня.

4. Процедура інформування батьків

Взаємодія з батьками будується на принципах педагогіки партнерства НУШ. Мета інформування — об'єднати зусилля, а не поскаржитися на дитину.

- Канали зв'язку: Інформування відбувається під час особистої зустрічі, телефонної розмови або у приватних повідомленнях (електронний щоденник/месенджер). Суворо заборонено писати про провину дитини у загальних батьківських чатах (Viber/Telegram).
- Формула розмови «Сендвіч»: Вчитель подає інформацію батькам у три етапи:
 1. *Позитив:* Хвалить дитину за старанність, активність чи інші успіхи.
 2. *Проблема:* Озвучує факт порушення без звинувачень: *«Сьогодні на діагностувальній роботі Максимко дуже хвилювався і скористався підказками з інтернету. Робота вийшла ідеальною, але я хочу почути саме його думки, бо знаю, який він розумний».*
 3. *Конструктив:* Пропонує спільне рішення: *«Будь ласка, підтримайте його вдома. Не сваріть за помилки. Нехай він завтра на перерві просто розкаже мені це правило своїми словами».*
- Реагування на «батьківський плагіат»: Якщо домашнє завдання (проект, малюнок) явно виконано батьками, вчитель дякує родині за творчість, але виставляє формувальне оцінювання/відгук лише за ту частину роботи, яку дитина може презентувати захистити самостійно: *«Чудова модель сонячної системи! Розкажи, яку саме планету розфарбовував(ла) ти?».*

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Учасники освітнього процесу мають знати Положення про академічну доброчесність. Незнання або нерозуміння норм цього Положення не є виправданням неетичної поведінки. Заклад освіти забезпечує публічний доступ до тексту Положення через власний офіційний сайт.

2. Положення про академічну доброчесність КЗ «Ужгородської початкової школи №6» затверджується педагогічною радою закладу освіти та вводиться в дію наказом директора.

3. Зміни та доповнення до Положення можуть бути внесені будь-яким учасником освітнього процесу за поданням до педагогічної ради та вводяться в дію наказом директора закладу освіти.

Формування академічної доброчесності в 1–4 класах — це не впровадження жорстких покарань, а закладання морального компаса дитини.

Академічна доброчесність у початковій школі тримається на трьох китах: чесності учня, об'єктивності вчителя та розумній підтримці батьків.

Головним ворогом доброчесності в цьому віці є страх (страх отримати погану оцінку, страх розчарувати батьків чи почути критику вчителя). Знищення цього страху автоматично знижує рівень списування та обману.

Дорослі мають пам'ятати: дитина вчиться не на закликах чи плакатах, а на щоденних вчинках свого вчителя та батьків. Наш особистий приклад — це найкраща інвестиція в чесне майбутнє дитини

ПРАВИЛА ДОБРОЧЕСНОСТІ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

- Я пишу і малюю сам: виконую самостійні, діагностичні роботи та домашні завдання своїми силами, бо мені цікаві мої власні знання.
- Я не боюсь помилятися: якщо я зробив помилку, я чесно визнаю це, адже помилки допомагають мені вчитися і ставати розумнішим.
- Я поважаю працю своїх друзів: ніколи не списую у сусіда по парті й не забираю собі чужі ідеї чи малюнки.
- Я завжди питаю дозволу: якщо мені сподобався чужий виріб чи розповідь і я хочу зробити так само, я обов'язково запитаю у автора.
- Я кажу правду вчителю та батькам: якщо я не встиг зробити уроки або щось забув, я чесно про це розкажу, не вигадуючи виправдань.
- Я працюю чесно в команді: коли ми робимо спільний проєкт із друзями, я сумлінно виконую свою частину роботи і не перекладаю її на інших.
- Я допомагаю правильно: якщо мій однокласник чогось не зрозумів, я поясню йому правило, але не дам списати готову відповідь.

ПРАВИЛА ДОБРОЧЕСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

- Оцінювати чесно та прозоро: виставляти бали або формувальні рівневі оцінки виключно за реальні знання й зусилля учня, відкинувши особисте ставлення до дитини чи статус її батьків.
- Плекати культуру безпечної помилки: створювати на уроках атмосферу, де помилка є природною частиною навчання, а не приводом для публічного присоромлення чи залякування.
- Бути взірцем для наслідування: демонструвати бездоганну чесність та ввічливість у повсякденному житті, адже діти повністю копіюють модель поведінки свого вчителя.
- Поважати чужу інтелектуальну власність: під час створення презентацій, карток та уроків завжди вказувати авторів використаних малюнків, віршів чи ідей, привчаючи до цього й дітей.
- Зберігати конфіденційність досягнень: обговорювати труднощі у навчанні чи помилки дитини виключно з нею та її батьками тет-а-тет, ніколи не висміюючи результати перед усім класом.
- Протидіяти «ведмежим послугам» батьків: м'яко, але наполегливо доносити до батьків шкідливість виконання домашніх завдань замість дитини.
- Унеможливлювати списування без агресії: організовувати самостійні та діагностичні роботи так, щоб дітям було цікаво перевірити власні сили, а не шукати підказок у сусіда.
- Зберігати педагогічну незалежність: не піддаватися тиску адміністрації школи чи батьківського комітету з вимогами завищити оцінки заради «ідеальної статистики».
- Дотримуватися професійної чесності: не видавати чужі методичні розробки та конспекти уроків за власні під час атестації чи сертифікації.

ПРОФЕСІЙНЕ ГАСЛО ВЧИТЕЛЯ НУШ:

«Я оцінюю не дитину, а її роботу. Я ціную не ідеальний результат, а чесні зусилля та особистий прогрес кожного учня»

КОДЕКС ДОБРОЧЕСНИХ БАТЬКІВ

- Я підтримую самостійність: я допомагаю дитині розібратися зі складним правилом чи умовою задачі, але ніколи не пишу тексти, не розв'язую приклади й не роблю поробки замість неї.
- Я ціную зусилля, а не лише оцінки: я хвалю дитину за старанність, наполегливість та час, який вона витратила на навчання, навіть якщо результат поки що не ідеальний.
- Я вчу дитину не боятися помилок: я спокійно реагую на помилки чи зауваження в зошиті, пояснюючи малюку, що помилка — це просто знак, яку тему треба повторити.
- Я не купую готові рішення: я не використовую ГДЗ (готові домашні завдання) та сайти з відповідями, щоб дитина просто автоматично переписала роботу заради гарної оцінки.
- Я є прикладом чесності: я не обманюю в присутності дитини в побутових ситуаціях і поважаю правила школи, демонструючи, що чесність — це норма життя нашої родини.
- Я поважаю працю вчителя: я не вимагаю від педагога завищення оцінок чи особливих привілеїв для своєї дитини, а довіряю його професійному та об'єктивному оцінюванню.
- Я вчу поважати чужу власність: я пояснюю дитині, що не можна брати без дозволу речі однокласників і що видавати чужі малюнки чи тексти за власні — це неправильно.

ПРОСТЕ ПРАВИЛО ДЛЯ БАТЬКІВ:

«Краще крива, але самостійно написана літера в зошиті дитини, ніж ідеальний рядок, написаний рукою мами чи тата».

1. Нормативно-правове забезпечення

Формування академічної доброчесності базується на чіткій правовій базі. На рівні закладу освіти необхідно адаптувати загальне законодавство під специфіку 1–4 класів.

- Базове законодавство України: Дотримання вимог Статті 42 Закону України «Про освіту», Закону «Про повну загальну середню освіту» та принципів концепції НУШ щодо формувального оцінювання.
- Внутрішній Кодекс/Положення: Розробка та затвердження педагогічною радою окремого розділу в «Положенні про академічну доброчесність закладу освіти», присвяченого початковій школі.
- Правила внутрішнього розпорядку: Інтеграція базових правил чесного навчання до Статуту школи та внутрішніх правил для учнів.
- Критерії оцінювання: Офіційне затвердження прозорих критеріїв вербального та рівневого оцінювання (для 1–2 та 3–4 класів відповідно) з обов'язковим оприлюдненням їх на сайті школи.

2. Робота з педагогами

Вчителі є головними носіями культури доброчесності. Робота з ними спрямована на підвищення кваліфікації та усунення застарілих каральних методів.

- Професійний розвиток: Проведення методичних семінарів та тренінгів («Академічна чесність в НУШ: оцінювання без страху»).
- Методична чесність: Контроль за дотриманням авторських прав самими вчителями під час створення презентацій, розробки уроків на платформах (Всеосвіта, На Урок) та проходження атестації.
- Трансформація завдань: Навчання вчителів створювати «антишпаргалкові» завдання — компетентнісні, творчі та ситуативні вправи, які неможливо знайти в ГДЗ або скопіювати у сусіда.
- Культура формувального оцінювання: Переорієнтація педагогів з оцінювання кінцевого результату («ідеального зошита») на оцінювання індивідуального прогресу дитини та її зусиль.

3. Робота з учнями

У 1–4 класах формування доброчесності відбувається через емоційне сприйняття, гру та формування звичок, оскільки діти цього віку ще не сприймають суху юридичну термінологію.

- «Я-твердження» замість заборон: Спільне створення «Кодексу честі класу», де правила звучать позитивно (замість «Не списуй» → «Я пишу сам, бо мені цікаві мої знання»).
- Казкотерапія та медіаграмотність: Обговорення чесності через аналіз вчинків героїв казок, мультфільмів та байок на уроках читання чи ранкових зустрічах.
- Перші кроки в авторстві: Навчання учнів 3–4 класів базовим правилам поваги до чужої праці (як підписати автора малюнка або фотографії у своєму першому мініпроекті).

- Легалізація помилок: Впровадження ритуалів (наприклад, «Хвилинка чесності» щоп'ятниці), де дітей хвалять за сміливість відкрито визнати свої труднощі у навчанні.

4. Робота з батьками

Батьки є головними союзниками або, навпаки, найбільшими руйнівниками доброчесності, якщо вони починають вчитися замість дитини.

- Просвітницькі зустрічі: Проведення інтерактивних бесід на тему «Розумна допомога чи ведмежа послуга: як не вкрасти у дитини навичку мислити».
- Інформаційні кампанії: Регулярна розсилка у батьківські чати коротких карток-пам'яток (наприклад, «Пам'ятка доброчесних батьків», поради щодо спокійної реакції на помилки в зошитах).
- Розмежування зон відповідальності: Чітке роз'яснення батькам, що школа оцінює дитину, а не їхню батьківську спроможність. «Крива, але самостійна літера — це успіх. Ідеальний рядок, написаний мамою — це порушення».
- Анкетування: Проведення періодичних опитувань батьків щодо їхнього ставлення до оцінок, щоб виявити рівень психологічного тиску на дітей вдома.

5. Моніторинг та контроль

Моніторинг у початковій школі має виключно підтримувальний, аналітичний, а не каральний характер. Його мета — вчасно помітити системні проблеми.

- Внутрішній моніторинг робіт: Аналіз адміністрацією школи результатів діагностичних робіт. Якщо домашні роботи учня виконані на високому рівні, а в класі він показує початковий — це сигнал про системне втручання батьків (або списування).
- Спостереження за процесом оцінювання: Аналіз з боку керівництва школи (заступника директора з НВР) відповідності вербальних відгуків вчителів реальним досягненням учнів задля уникнення «натягування» результатів.
- Психологічний моніторинг: Робота шкільного психолога (анонімні опитування учнів 3–4 класів щодо причин списування: страх оцінки, великий об'єм завдань, тиск батьків).
- Корекційні заходи: Якщо зафіксовано факт недоброчесності, контроль полягає в обов'язковому наданні учневі права на повторне виконання завдання (перездачу) в умовах класу без зниження підсумкового рівня.

ПЛАН ЗАХОДІВ щодо формування академічної доброчесності в 1–4 класах на 2026/2027 н. р.

МЕТА

Формування в учнів, педагогічних працівників та батьків культури академічної доброчесності, відповідальності, чесності, поваги до інтелектуальної праці та дотримання етичних норм в освітньому процесі.

ВЕРЕСЕНЬ

1. Видання наказу про організацію роботи з питань академічної доброчесності.
2. Ознайомлення педагогічних працівників із Положенням про академічну доброчесність.
3. Ознайомлення учнів та батьків із правилами академічної доброчесності.
4. Розміщення інформаційних матеріалів на сайті закладу освіти.
5. Виховні години:
 - «Що означає бути чесним?»
 - «Чесність починається з мене».

Відповідальні: директор, заступник директора, класні керівники.

ЖОВТЕНЬ

1. Проведення бесід:
 - «Чому важливо виконувати завдання самостійно».
 - «Моя відповідальність за результати навчання».
2. Конкурс малюнків серед учнів 1–4 класів «Школа чесності».
3. Виготовлення тематичних стіннівок.

Відповідальні: класні керівники, педагог-організатор.

ЛИСТОПАД

1. Засідання методичного об'єднання вчителів:
 - «Формування академічної доброчесності в початковій школі».
2. Практикум для педагогів:
 - «Методи розвитку самостійності учнів».
3. Інформаційні хвилинки для учнів:
 - «Поважай працю інших».

Відповідальні: керівники методичних об'єднань.

ГРУДЕНЬ

1. Години спілкування:
 - «Відповідальність за власні вчинки».
 - «Чесність як життєва цінність».
2. Анкетування учнів щодо розуміння понять чесності та відповідальності.

Відповідальні: класні керівники, практичний психолог.

СІЧЕНЬ

1. Консультації для батьків:
 - «Роль сім'ї у формуванні доброчесної поведінки дитини».
2. Підготовка пам'яток для батьків.

Відповідальні: класні керівники.

ЛЮТИЙ

1. Проведення тематичних уроків доброчесності.
2. Рольові ігри:
 - «Я вчиняю чесно».
 - «Відповідальний вибір».

Відповідальні: учителі початкових класів.

БЕРЕЗЕНЬ

1. Виховні години:
 - «Правда і довіра».
 - «Мої чесні вчинки».
2. Створення учнівських мініпроектів «Кроки до успіху через чесність».

Відповідальні: класні керівники.

КВІТЕНЬ

Тиждень академічної доброчесності

1. Урочисте відкриття Тижня доброчесності.
2. Акція «День чесності».
3. Конкурс плакатів «Навчаємося чесно».
4. Вікторина «Країна доброчесності».
5. Виставка творчих робіт учнів.
6. Засідання круглого столу для педагогів:
«Академічна доброчесність як складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти».

Відповідальні: адміністрація, класні керівники.

ТРАВЕНЬ

1. Підбиття підсумків роботи щодо формування академічної доброчесності.
2. Моніторинг рівня сформованості навичок доброчесної поведінки учнів.
3. Відзначення класів та учнів, які демонструють високий рівень відповідальності та чесності.

Відповідальні: адміністрація, класні керівники.

ПРОГРАМА (КОНЦЕПЦІЯ) ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА 2026/2030 РОКИ

1. Мета Програми

Закладання фундаментальних основ доброчесної поведінки та культури чесного навчання у здобувачів освіти 1–4 класів через формування базових морально-етичних цінностей, дружнє освітнє середовище та партнерство з батьками.

2. Завдання Програми

- Формувати у дітей початкові уявлення про чесність, авторство, правила спільної роботи та взаємодопомоги.
- Впроваджувати ігрові та практичні методи навчання, які мінімізують бажання та потребу списувати.
- Навчити учнів базовим правилам посилення на джерела (на рівні: «хто підказав ідею», «з якої книжки малюнок»).
- Проводити просвітницьку роботу з батьками, спрямовану на відмову від виконання домашніх завдань замість дитини.
- Створити систему позитивної мотивації («Чесним бути круто та вигідно»).

3. Принципи академічної доброчесності для 1-4 класів

Для початкової школи класичні принципи адаптуються у просту мову, зрозумілу дитині:

- Чесність: «Я виконую завдання сам(а). Якщо потребую допомоги — прошу, але не копіюю чуже».
- Довіра: «Вчитель і батьки вірять мені, а я вірю їм. Ми граємо за однаковими правилами».
- Справедливість: «Усі діти мають рівні умови. Оцінка (чи відзнака) показує мій власний успіх».
- Повага: «Я поважаю працю своїх однокласників і авторів книжок. Я не беру чужі малюнки чи тексти без дозволу».
- Відповідальність: «Я відповідаю за свої помилки. Помилятися — це нормально, на помилках вчаться».

4. Основні напрями роботи

Стратегічні вектори адаптовані до вікової психології молодших школярів:

Напрямок 1. Освітньо-ігровий та виховний (Робота з учнями)

- Проведення тематичних ранкових зустрічей («Що таке чесність?», «Чому списувати — це обманювати себе»).
- Інтеграція тем доброчесності в уроки курсу «Я досліджую світ», мистецтва та літературного читання через казки, мультфільми та ситуативні рольові ігри.
- Запровадження візуальних нагадувань у класах (плакати, комікси, «Правила чесного класу»).

Напрямок 2. Методичний (Робота з педагогами)

- Перехід від оцінювання лише «кінцевого результату» до формувального оцінювання (оцінюється прогрес дитини, її зусилля та стараність).

- Створення таких завдань (творчих, дослідницьких, проектних), які фізично неможливо списати з інтернету чи ГДЗ.
- Проведення тренінгів для вчителів щодо ненасильницької корекції поведінки дитини у разі виявлення обману (без сорому перед усім класом).

Напрямок 3. Родинне партнерство (Робота з батьками)

- Проведення інтерактивних батьківських зборів на тему: «Чому ведмежа послуга (виконання завдань замість дитини) шкодить майбутньому».
- Розробка пам'яток для батьків: «Як допомогти дитині вчитися, не порушуючи доброчесність».
- Залучення батьків до спільних проектів «Чесність починається з родини».

5. Очікувані результати (до 2030 року)

- Сформоване розуміння у 100% випускників початкової школи (4 клас), що таке академічна чесність на базовому рівні.
- Зниження до мінімуму випадків тиску батьків на дітей через оцінки, орієнтація родин на реальні знання дитини.
- Створення атмосфери психологічної безпеки, де учні не бояться зізнатися, що вони чогось не знають, замість того, щоб списувати.
- Набуття навичок первинного самооцінювання та взаємооцінювання учнями один одного за прозорими критеріями.

6. Критерії оцінювання ефективності Програми

Критерій оцінювання	Індикатор ефективності	Інструмент верифікації
Етичний клімат у класі	Зменшення кількості скарг на списування та привласнення чужих робіт	Спостереження вчителя, бесіди з психологом
Культура помилок	Здатність дітей відкрито говорити про труднощі, не ховаючи результати	Аналіз поведінки під час виконання перевірних робіт
Родинна підтримка	Батьки виконують роль менторів, а не авторів дитячих домашніх робіт	Опитування батьків (анонімне), аналіз стилю виконання домашніх проектів
Візуалізація середовища	Наявність у кожному класі створених дітьми «кодексів честі» чи правил	Огляд класових куточків
Творча унікальність	Перевага оригінальних, нешаблонних дитячих відповідей і поробок	Портфоліо учнів